

Waarom schonk de freule van Brederode een zilveren beker aan Vianen's weeshuis?

R. VAN LUTTERVELT

"Freling Juliana gebooren gravinne van Holland Brederode A° 1668" leest men op een zilveren beker met gegraveerde medaillons, symbolische figuren, vruchtentrossen en het gekroonde wapen van Brederode, welke in 1883 als geschenk van de heer W. I. Cambier te Vianen in het bezit van het Rijksmuseum kwam (Zilvercatalogus 1952 no. 162). Wie freule Juliana was vertelt ons de geschiedenis: de derde zuster van de laatste manlijke telg uit het oude, roemruchte stamhuis en dochter van Johan Wolfert van Brederode, veldmaarschalk der Nederlanden en zwager van prins Frederik Hendrik. Zij heeft twee oudere zusters gehad, die respectievelijk een graaf van Lippe en de markies de Montpouillant huwden. Zelf is Juliana ongetrouwd gebleven ondanks haar aantrekkelijke verschijning en het grote fortuin harer familie.

De mooie zilveren beker zou het vermoeden kunnen doen rijzen dat zij als weldoenster in Vianen leefde, een patrones voor wezen en andere ongelukkigen. Edoch, Holland's 'histoire intime' stelt haar persoon in een ander licht. Een dame uit haar kennissenkring, die wèl ingelicht was over de society van haar tijd, de kolonelsvrouw Johanna Dorothea van Zoutelande geboren Lindenae, heeft in 1705, ter verdrijving van de verveling, in een gevangenis in Maastricht waar zij toevalligerwijze door politieke omstandigheden was terecht gekomen, een merkwaardig boekje geschreven, dat in 1710 te 's-Gravenhage het licht zag onder de titel: 'Memoires de la famille & de la vie de madame XXX contenant plusieurs particularitez du Gouvernement de la République de Hollande, & plusieurs intrigues de cette Province, & de la Cour du Prince d'Orange, & de quelques Princes d'Allemagne'. Daarin komt ook de freule van Brederode voor. Wij citeren letterlijk hetgeen mevrouw Van Zoutelande al zo over haar wist te vertellen (blz. 220-222): 'elle avoit été très-belle & coquette. Un jour que je la suivois à la Cour de la Princesse d'Orange, elle eut un démêle avec le Comte de Nassau Allemand, & de paroles en paroles s'étant picquez, ce Comte lui dit, Mademoiselle ne me poussez pas à bout, vous m'obligeriez à vous dire des choses, qui ne peuvent être agréables; elle lui dit, vous êtes un sot, que voudriez-vous me dire, que j'ai eû cinq ou six bâtards, c'est tout ce que vous pouvez dire, je ne suis pas Demoiselle à faire un sot mariage; lorsque j'en aurai eû encore six, je serai encore trop bonne pour être femme d'un Comte Allemand; effectivement ses petits pages étoient ordinairement ses bâtards. Le Ringrave Gouverneur de Mastrigt,

'étant veuf, eût envie de l'épouser, son fils qui en étoit au desespoir, lui representoit inutilement la mauvaise conduite de cette Demoiselle, il dit que c'étoit une médisance que son fils inventoit, parce qu'il ne vouloit point de belle-mere; le fils ne trouva pas de meilleur expedient que d'aller faire l'amour lui-même à cette Demoiselle, dont il cognoissoit la facilité, il réussit si bien qu'il l'engrossa, après quoi il avertit son père qu'il ne pouvoit faire un inceste, puis que la Demoiselle étoit grosse de lui, elle accoucha d'une fille que j'ai connuë à la Haye, qu'on appelloit Mademoiselle la Ringrave, Madame la Ringrave douairiere d'apresent lui payoit toujours pension, & l'a mariée à un gros Marchand de Vin à Rotterdam. Cette Demoiselle en mourant à fait plusieurs legs particuliers, & Mr. Rooseboom Fiscal du grand Conseil de Guerre, son Légataire universel'. Na dit verhaal valt het moeilijk te ontkomen aan de verdenking, dat freule Juliana's belangstelling voor het weeshuis te Vianen – de stad waar het slot van haar geslacht stond – wel eens van een andere dan volkomen onbaatzuchtige aard zou kunnen zijn geweest. Want men vraagt zich af waar al deze kindertjes, die later als pages in haar dienst traden, wel opgevoed werden.

Niettemin, de zilveren beker is een goed stuk Nederlandse kunstnijverheid.

Hony soit qui mal y pense . . . . .

Conferentie van ICOM-Commissies in het Rijksmuseum

Van 19 tot 25 september hielden de Commission for the Care of Paintings en het Committee for Museum Laboratories van de International Council of Museums (ICOM) een gemeenschappelijke bijeenkomst in het Rijksmuseum. Aan de conferentie namen deel, behalve vertegenwoordigers van Unesco en van het bestuur van de ICOM, 29 gedelegeerden en 9 waarnemers afkomstig uit de navolgende zeventien landen: België, Denemarken, Duitse Bondsrepubliek, Frankrijk, Groot Britannië, Italië, Joego-Slavië, Nederland, Oostenrijk, Polen, Sovjet-Unie, Spanje, Tsjecho-Slovakije, Turkije, Verenigde Staten, Zweden en Zwitserland. Enkele Nederlandse specialisten woonden de vergadering bij.

Air-conditioning in musea was een van de belangrijkste vraagstukken, die aan de orde kwamen. De publicatie van een rapport wordt voorbereid, waarin de theoretische en praktische aspecten van het onderwerp behandeld zullen worden. In het bijzonder zal rekening worden gehouden met de speciale problemen van oude gebouwen en met oplossingen voor weinig draagkrachtige instellingen.

Ook aan het doek als drager van schilderijen was een rapport gewijd, dat mettertijd in druk zal verschijnen. Daarbij werd bijzondere aandacht geschonken aan materialen gebruikt bij conservatie en aan verschillende verdoekingsmethoden. Een documentaire tentoonstelling diende ter illustratie van het thema. Verdere onderwerpen, die besproken werden, waren: conservatie van muurschilderingen en van verluchte handschriften, het gebruik van kunstharsen bij de conservatie en restauratie van kunstwerken, de samenstelling van een repertorium van Museum-laboratoria en restauratie-ateliers, de oprichting van een Unesco documentatiecentrum voor restauratie en conservatie te Rome.

Studiebezoeken werden gebracht aan de verzameling en het restauratie-atelier voor schilderijen van het Rijksmuseum, aan de restauratie-werkplaats van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort, aan het Laboratorium voor Vezeltechniek te Delft en aan het Research Laboratorium van de Koninklijke Shell te Amsterdam. Bij deze bezoeken vonden vruchtbare gedachtenwisselingen plaats tussen de buitenlandse en de Nederlandse deskundigen.

Op de volgende bijeenkomst, over twee jaar, komen o.a. ter sprake de vraagstukken betreffende de plamuurlaag van schilderijen, kleefstoffen gebruikt in de restauratie, conservatie van textiel, leer, papier en steen.

Summaries

PRINCELY DINNER-SERVICES BY BIENNAIS,
BY SERGE GRANDJEAN

The writer discusses the dinner-service of Maria Feodorowna, second wife of Tsar Paul I, which, following the inventory, consisted of more than a thousand pieces. According to the marks it was made in Paris between 1809 and 1819 by Martin Guillaum Biennais, court goldsmith of Napoleon. It is suggested that the set was made before 1815, thus prior to the fall of Napoleon. The writer knows from this set, that was scattered between 1920 and 1930, of different pieces in the Rijksmuseum at Amsterdam and in private possession. The drawings from which Biennais made these works are kept in the Musée des Arts Décoratifs. Since long they have been correctly attributed to the architect Charles Percier. The silversmith followed these designs very exactly. The same patterns were used for the set belonging to Napoleon I, Queen Hortense, the

Prince of Borghese and King Maximilian Joseph of Bavaria. Finally it can be deduced that Biennais made these remarkably similar sets exclusively for his royal commissioners; the small differences enable us to identify the original owners without the aid of crests or monograms.

THREE PORTRAITS, BY R. VAN LUTTERVELT

In 1955 three portraits were bought by the Netherlands Museum voor Geschiedenis. The oldest (fig. 1) dates from about 1575 and depicts an old lady. Comparison with the well-known portrait of Juliana van Stolberg (1506-1580) in the possession of Count Von Rechteren-Limpurg confirms the supposition that the sitter is the mother of Prince William of Orange. The small pinewood panel, which is unsigned, might be by a little master from the Middle Rhine.

The second one (fig. 2) shows William III at the age of three. It is signed Adr. Hanneman and dated 1654. Most probably it was given by the family to the Prince's uncle, the Elector of Brandenburg. Until 1918 it remained in the possession of the Hohenzollern family. Later it came into the art trade, perhaps via the sale of the collection of Madam Zubkow who was born Princess Victoria of Prussia. A slightly inferior variation of this portrait is in the possession of Lady Tempest, Broughton Hall, Skipton (Yorkshire) (fig. 3).